

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a héttől és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadásán
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Vissza a — földhöz!

Nyár derekán járunk! A városokban pang az élet, az ipari munka vontatottan folyik, a kereskedelmi tevékenység is szünetelni látszik s bizonyos mértékig figyelő állásponton van még pihenésében is a közélet minden tényezője, mert tudja, érzi minden, hogy ennek az országnak főútőere most vált új életnedvet, — mikor a föld gyümölcse alakul át értékké, azzal, hogy a föld gyermeke, éppen most, mikor látszólag minden elpihen, ő megfeszített izmokkal, verejtékezve — dolgozik!

Dolgozik és most nem is panaszkodik! Nem ér rá ilyenkor a gazda a jajszóra sem, mintha csak tudná, érezné, hogy neki el kell némulnia minden panaszával akkor, mikor a nemzet, — a magyar közgazdasági élet, — iránt tartozó kötelessége szölli a munkához, egy magasabb érdek biztosítása szempontjából.

És a magyar gazda dolgozik! Verejteke hull a rögre, mely «életet» ad közvetlenül a családnak, közvetve pedig az állam-élet minden tényezőjének s csak ha elült a tanyák fehér udvarházai mögöl a cséplőgép szomorú bugása, akkor

jut hozzá, hogy számba vehesse fáradságos munkájának eredményeit.

Ezek az eredmények pedig ma már előreláthatók. Silányan fizet a szem, kevés a hozom, a legközelebbi jövő képe éppen nem biztató! A terhek, a családfenntartás, a jövő tél szükségletei tarkítják meg e szántóvető gazda képzetét s mikor mindezt szembevetve a verejtekes munka eredményével, arra az eredményre jut, hogy a tehertertelek fedezésére, a terményérték elégtelen, csoda-e, ha ott az éléskamra, a magtár küszöbén felbug a panasz, az elnémult cséplőgép visszhangjaként.

A panasz pedig talán nem is alaptalan! Valahol, valami baj lappang, mely a gazdát sujtja, intézményekben-e, avagy a minden boldogulás gyökerében a földben-e, — kutatja, vitatja, de az eltérő vélemények és felfogások között alig lehet kiigazodni. Ez a panasz ilyenkor aratás után válik lehangosabbá s figyelve a folyamatot, a mezőn fakadt elégedetlenség, az ipari téren folytatódva nyer visszhangot, kiterjedve az élet minden számottevő osztályaira, megerősítve azt a feltevést, hogy ebben az országban a mezőgazdaság és annak művelőinek létérdekein nyugszik magának az országnak,

a nemzetnek egész exisztenciája, jövő boldogulása. A mezőgazdaság művelőinek létérdeke pedig a földben gyökerezik, aszerint amint abból több, vagy kevesebb van birtokában, tagadhatja-e bárki is hát, hogy ennek az országnak a lét vagy nem lét kérdése — a birtokpolitika.

Akkor tehát, mikor a felhangzó panaszok kutforrásait kutatják, a természet okozta elháríthatatlan csapások után a birtokpolitika terén tapasztalható hiányosságokra akad a kutató szem, melyeket törvényhozásilag gyógyítani évek és évtizedek óta sürget a magyar gazdák leghivatottabb szervezetei élén, maga a legtekintélyesebb gazdatestület is az Országos Magyar Gazdasági Egyesület. Évtizedek mulasztásait iparkodott e téren gyógyítani az a korszak, mely a magyar mezőgazdaság ügyeinek irányításában Darányi nevéhez fűződik, mely korszak koronáját a magyar törvényhozás a telepítési törvényjavaslat mielőbbi törvényerőre emelésével tenné fel, megalkotván ezzel a kiindulási pontot ahhoz az évtizedekre terjedő nagy műhöz, mely Magyarország helyes és okszerű birtokpolitikája inau gurálásával a magyar föld és annak művelői részére van hivatva egy szebb, egy boldogabb jövőt biztosítani.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Füüdőilevél.

Nagytarna, 1909. aug. 9.

Nagyságos Szerkesztő Ur!

Itt ülök egy bükkfa tucskán. Szenes, göthős, reves, a szubogarak mászkálnak ki belőle, összetalálkozván a veres hangyákkal, köpködik egymást. Hanem azért én irok, nem zavartatom magamat. Az eszme világában az ember ilyen apró csipő jószágra, milyen a veres hangya is, nem sokat hederít. A füüdön különben is minden ember »bur« s nem ur, mert hiszen a természet alkotó Isten urakat nem teremtett, csak embereket. Ezért az ősiségbe visszatérni jól esik, kellemes, ideális. Elfeledni a zajt, a lármát, a kenyér hajszolásátkos, örökös tépelődéseit, a nagyvárosi nyegleséget, üzést, hajtást, önzést, kapzsiságot; irigységet, gyűlöletet, boszút, mindent, — csak ez, ez lehet Isteni, teiséges, jóleső, szívet, lelket kitöltő. Ez adja vissza az embert önmagának, s ezt szeretni, becsülni kell!

Asztalom, íróasztalom különben van: négy cölöpön áll; barna, piszkos, az idő jár surlógnai hozzá, mikor is kitölti a belé rovtott ne-

veket szennyes lével. És én mégis — ej, no — mégis irok rajta, akár milyen primitív is.

Hallgatóságom is van: a be-befütytleniő rigók. Figyelnek is rám éberen. Százéves vén bükkfák állnak körülöttem; ágas-bogos törzsük felett a finom hajtású levelek zizegnek, susognak, össze vissza sugnak-bugnak, ha a völgy nyíláson jövő lágó fuvalom meg-meglöki magát.

Beszélgünk:

— Mond meg te vén bükkfa, te öreg, te régi? Nagytarna füüdőnek kicsodák vendégi? Kik járnak árnyadban, pihennek alattad, szívják be a léget? Füüdőnek vasas kénes vizedben, — isszák a borkutat? — Beszélj, beszélj! én megértelek: az én lelkem rokon veled. Én is olyan götbe országból való vagyok, mint ez itt: hegy, völgy, rom, domb, szakadék, árok, patak, forrás váltják egymást. Ismerem a fát, az ágat, levelet. Becsülöm az erdőt, a tisztást benne a mezőt, a romokat s a rothadásnak indult sok-sok milliárd levelet. Tudom én azt, hogy az neked s társaidnak élet. Azért ne szerénykedj, légy bizalmas, mondj el mindent szájad ize szerint. Tégedet nem hívják párbajra a hencsegők, pökhendiek. Az igaz, hogy néha a böszült vihar kicsavar tövestől, ledönt, letör, összezuz s ilyenkor agyon csapjátok egymást, de hát ez is a természet műve, éppen úgy, minthogy a lónak patája van.

A vén bükkfa elkezdett nyögni, nyöszörögni, csikorogni; hatalmas ágait összedörzsölte, előre és hátra hajtogatta magát; kin volt rá nézni, amíg egy-egy mondatát kibetűzhettem:

— Az én arnyékomban ujabban ezek alusznak! — s ráintett egy csapat kazárra, kik az uton a hársak alatt fekete raj módjára eveztek felfelé kaftánban, hosszú, lelógó pajesszel. Majd folytatta. A tarnai füüdő már ezeké. Régen nem így volt. De mióta a határrendőrséget felállították s nem szabad nekik kimenni, nagyon elszaporodnak: a községeket meglepték és a hazai füüdőkben ők az urak. Így kell ez a magyarnak!

— Mit beszélsz öreg bükkfa! hiszen a határrendőrséget éppen azért állították fel, hogy be ne jöhessenek! . . .

— Hogy én mit beszélek? . . . Okosabbak, mint tel látszik, hogy fiatal vagy hozzám képest? Mese beszéd a be nem jöhetés. Vagy nem tudod, hogy Máramarosban egy keresztény főúr, talán épen a tulajdonos (?) protekciós küldöttséget menesztett a szigeti rabbihoz, hogy a nagytarnai füüdőbe kegyeskedjék, méltóztassék jönni s magyar s lengyel bitsorsosait itt gyűjtse össze. Ezt nem tudod? Hátra vagy maradvá. Hiszen minden lomb susogja! No csak várj egy pár napig, meglátod az »előkelő« fekete sereget.

— Ne ijessz vén bükkfa! Hiszen most

Gyászkalapokat

gyorsan és olcsó árért lehet kapni, ugyszintén állandó nagy választék van bécsi és párisi modellekben legdivatosabb negligés kalapokban, ernyőkben, harisnyák és keztyűkben. Ugyanott kalapdiszítések és alakítások, valamint ernyők huzása és javítását elvállalja.

Ujhelyi Róza

női kalapüzletében Nagyvárad
 Rákóczi-ut. Telefon 130.

Magyarországban mintegy 49 millió hold földterület van kultúra alatt, melyből 20 millió hold föld van 100 holdon aluli kisgazdák kezében. Ez a 20 millió hold föld körülbelül 2 millió 600.000 kisgazda között oszlik meg, vagyis átlagban egy-egy kisgazdára 8 hold föld esik, itt egy oly egészségtelen statisztikai képpel állunk szemben, mely megmagyarázza a panaszt és sürgős cselekvést sürget, a magyar törpebirtokosság megmentése és gyarapodhatása érdekében. Ha a közölt adatokhoz még figyelembe vesszük, hogy a mostani öröklési törvény még a nagyobb birtokosoknak is olyan elforgácsolódásához vezet, mely forgácsok azután elégtelenek a család fentartására, méltányolnunk kell a jelszót, mely a közeljövő minden törvényhozási intézkedésénél vezérelvül mondja ki, hogy: vissza a földhöz, vissza sürgősen, a helyes, az okos birtokpolitika megalkotása érdekében!

Az amerikai magyarok Kossuthhoz.

Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter a newyorki Magyar Segélyegyletnek nemzeti lobogót ajándékozott. A nagybecsű ajándékot az egyesület a következő felirattal köszönte meg:

A Newyorki Magyar Segélyegylet július havában megtartott közgyűlésén lelkes örömmel értesült a Nagyméltóságod részéről a vezetésünk alatt álló Newyorki Magyar Menház részére ajándékozott magyar nemzeti lobogó megérkezésétől és arról, hogy a lobogót Zerkowits Emil kereskedelmi tanácsos ur a Menház gondnokának átadta. Egyesületünk közgyűlése úgy határozott, hogy hálás köszönetünket Nagyméltóságodnál feliratban tolmácsolja, mely határozatnak mély tisztelettel teszünk imigy eleget.

Egyben biztosítani kívánja egyesületünk Nagyméltóságodat, hogy tántorithatlan hűséggel

ragaszkodik a Kossuth-névhez tüzdő nag, és szabadságszerető eszmékhez, megfogadván, hogy a Newyorki Magyar Menház homlokzatát ékesítő nemzeti lobogót, Nagyméltóságodnak ezt a megüsztelő, lelkesítő ajándékát, mint édes szülőhazánknak szép jelvényét mindenkor kegyelettel őrizni, szeretni és tisztelni fogja. Nagyméltóságodnak hazafias üdvözlettel alázatos szolgálói Newyork, 1909. július 29. Newyorki Magyar Segélyegylet: Cukor Mór elnök, dr Steinberger Márton titkár.

Városi közgyűlés.

Amolyan nyári közgyűlést tartott tegnap Nagyvárad törvényhatósági bizottsága.

Felészóalás csupán néhány ügynél volt s hosszabb diskurzus csak a nagy kölcsön ügyénél és a Rulikovszky-uti házhelyek felosztásának kérdésénél volt s ha néhány interpelláció nem lett volna, 5 órára már a kávéházak előtt szürcsölték volna a törvényhatóság tagjai a délutáni kávéjukat.

Különben pedig 25—30 városatyá volt jelen, a tisztviselőkkel együtt.

A közgyűlés letyolása a következő volt: A főispán távollétében Bordé Ferenc főjegyző elnök.

A törvényhatóság tagjai csekély számban voltak jelen.

Az gyűlés elején Juricskay Barna tb. tanácsnok felolvasta a polgármesteri havi jelentést, amelynek érdekesebb adatait már közöltük.

Bejelentí még a polgármester a beérkezett adományokat s hogy a tüzdő parancsnoki állásra ideiglenesen Gráczér Lajos cs. és kir. hadnagyot nevezte ki a főispán.

Wesz Lajos nem veszi tudomásul a jelentést, mert Fried Ferenc a Sáuc utcai és Kertész utcai árkok rendezésére indítványt nyújtott be. Ezeket előkészíteni lehetett volna, mert a tervek úgy is készen vannak. A mai állapot veszélyes a közegészségügyre. A tanács ilyen eljárása mellett illusorius az indítványok beadása.

Bordé Ferenc kijelenti, hogy ez a dolog nem tartozik a polgármesteri jelentéshez.

A jelentést tudomásul vették.

A megüresedett II od oszt fogalmazói állás választás utjáni betöltését az októberi közgyűlésre halasztották, mivel a főispán szabadságon lévén, a kijelölő választmányt nem lehetett megalakítani. A kijelölő választmány tagjait pedig csak a főispán jelölheti ki.

A 4 milliós kölcsön.

A városi tanács előterjesztette, hogy a belügyminiszter nem hagyta jóvá a törvényhatóság azon határozatát, hogy a 4.500.000 korona kölcsönt 65 évi törlesztésre veszi fel Nagyvárad városa, hanem ajánlja, hogy 50 éves törlesztésre vegye fel a város a kölcsönt, mert az 2.000.000 koronával előnyösebb a városra. A pénzügyi bizottság a miniszter leiratát tévesnek tartja, mert számítása szerint alig néhány ezer korona különbözet van a két határidő között; ám mivel a pénz felvétele sürgős, elfogadásra ajánlja az 50 éves törlesztést. A városi tanács a pénzügyi bizottság javaslatát ajánlja elfogadásra.

Bordé Ferenc bejelenti, hogy a kölcsönre ajánlatot tett pénzintézetek októberig meghosszabbították ajánlatukat. Megjegyzi továbbá, hogy a korábban felvett kölcsönből még mintegy 200.000 korona áll rendelkezésre s így a szeptemberben teljesítendő munkálatokat akadálytalanul kifizetheti a város.

Dr Hoványi Géza rámutat a pénzügyi bizottság határozatára. Fontos, hogy a város szükségleteit hogy osztja be s évenként mennyi annuitást fizet. Ha 65 évre veszi fel a város a kölcsönt, évenként 11644 koronával fizet kevesebbet, amiből más szükségleteket lehet létesíteni. Ha a 11644 koronát 50 évig tőkésítjük, 2.900.000 korona lenne a város javára. De az is bizonyos, hogy 65 év alatt előnyösebb viszonyok között, többször konvertáljuk a kölcsönt. Tekintve, hogy szeptemberre van elég pénze

sincs egyéb itt, csak izrael és izrael. Minden dohos, büzös lyukban 10—20 van egy rakáson, a patak, a part tele toliuval, szeméttel, szaggal. Minden fa alatt 20-an kotyvasznak Fáraó népei, s az undorító körzet ordításra készítené még a nagy türelmű, nagy fűű, bogáncs rágó számárt is. Az ember orrát csavarja. Két kilométernyire kell menni a teleptől, hogy tiszta léget szívjunk. Aztán az az iszonyu lárma, zaj, ájogás, vájogás, csarogás. Furdót nem lehet kapni, mert a vasoxiddal betelt cső három óráig sem bír megtölteni egy kádat. Reggeltől délig, déltől estig kell strázsálni, míg nagy veszekedéssel hozzájutunk egy fürdés vízhez, ha ugyan izraelék szemünk látára, erőszakkal bele nem ülnek az általunk kikövegyörgött, kilesett vízbe? Hát még ez is fürdő, üdülés? Te vén, tökéletlen bükkfa, ne beszélj ilyeneket, mert akkor rohanunk, szaladunk innen. Hiszen még nem volt egy nyugodt pillanatunk, pedig ezért jöttünk.

A tegnap este például leesett a feleségem ujjáról a jegygyűrű. Begorult a földi divány alá, mely oly alacsony, hogy csak a liliputi gyermekeim ülhetnek rá. Keresni kezdtük. Elhúztuk a piszok képű nyulványt, mivel hátra, azaz alája, lüfeles (terde) a padlózat. S uram fia! Hát a hátánál arasznyi szélességben mély üreg tátong elénk. Ennyi volt a folytatatlansági hiány a padló és fal között.

— Jajj, jajj, jajj! Oda a gyűrűm, a drága

jegygyűrűm! — kezét fejére kulcsolva esengett az asszony: »Rossz jel, rossz jel! vagy maga, vagy én meghalunk.« Őli sirt, Béla orgonált, Leli visongott. Kész volt a zenebona. Még az én szívem is úgy járt, mint a ptyegő fene (zsebóra székelyesen.)

— Ugyan ne csináljatok ilyen kalamajkát. Még engem is kihoztok a sodromból. Nem tudjátok, hogy jobbról-balról, elől-hátul; vissza, keresztül-kasul szent izraelék alusznak, felébrednek, berohannak s hopra vesznek bennünket az elesett kincs miatt. S ki van itt, aki megvédjen bennünket? Adjátok ide a gyertyát, itt kell annak lenni! Aztán hasra feküdtem a divány helyén én. Ledugtam az üregbe a gyertyát, c.romat is utánna; szédítő gőz csapott szembe s mélyes mélyen holmi patak kövek barnálohtak és itt-ott, hol tenék látszott, va lamiféle állattól el volt csuszva. Itt ugyan gyűrű nem lesz soha, most már magam is beláttam. De nem mertem szólani, hanem a gyertyát vittem tovább és tovább, hát egy karvastagságú állat mozog, csuszik elé felé:

— Kigyó! kigyó! Ki-ki-ki, szaladjatok ki! csuszik-mászik! Ketté hasadt nyelvét öitögeti; szemei csillognak! Szaladjatok, menjetek innen! fel-feljön s úgy reszkettem, mint a kocsonya. De a szelid, becsülettudó állat elvonult a kövek között és így nem szerencsételte szobánk padlózatát, csupán a diványból behullott szalmatöredéket seperte le a kövekről s meg-

pengeltette a karikagyűrűt mélyen, nagyon mélyen.

No tisztes ősz bükkfa, mit szólsz e furdői idillekhez? Könyvű neked, hogy a lábaidon heverteted a kigyó féle jészagot, de mi halandó emberek még sülvé sem eszük meg a kigyót, pedig a nagyvármai fürdőn ugyancsak rá vagyunk utalva, mert itt világon semmi, de semmi sincs csipő bogárnál abban a 28 jukban a hol lakunk 600 egynehányan, persze a fák alja alá is jut elég. Itt mindenki csak szid, veszekedik, mérgeződik, a másikat okolja. Szegény keresztény vendéglős, (aki főzne, ha volna kinek), ő egyszemélyben rendőr, kapitány, bíró, minden; reggel, déliben, este mérget eszik. De hát tud e rendet csinálni a sok törvényen kívülivel? Egyedül a fürdő tulajdonos nyugodt, ki egy héten egyszer fényargal fekete hintós paripáin, felveszi a pénzt, azal szalad haza, hogy ne lásson, ne halljon semmit. És ha hall is, tud is mindent? egyre megy.

Ilyen az állapot tisztes bükkfa ur? Mit szólsz hozzá?

A vén bükkfa elkezdte magát csavargatni, jobbra-balra hajlott, aztán felzudultak levelei: Zih! . . . Zih! . . . — Ugy tetszett ezt mondta:

— Hallgass! így kell a magyarnak! hitványnak! gyávnak!

Én megrökönyödtem, hogy agyoncsap egy leszáradt ágával. Őszekaptam irományaimat és

Nincs többé lábfájás

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségleteit okvetlen

ARANYI-nál

a Fő-utcánszerezze be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyuk szem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

a városnak s a pénzüzetek is októberig meghosszabbították ajánlatukat, indítványozva, hogy a város irjon fel a belügyminiszterhez, hogy a 65 éves törlesztést engedélyezze s a feliratban fejtse ki a város álláspontját.

Dr Kurländer Ede azt hiszi, hogy a miniszter nem engedi az 50 éves törlesztést, mert minisztertanácsi határozat kell hozzá. Fogadják el úgy a kérdést, hogy már most mondja ki a közgyűlés, hogy ha a 65 évest nem hagyja jóvá a miniszter, az 50 évest engedélyezze.

Bordé Ferenc lehetetlennek tartja a Kurländer indítványát, mert a szerződést el kell készíteni, s a közgyűlésre bemutatni, két szerződést pedig nem lehet elkészíteni egyszerre. A Hoványi Géza indítványát helyesli és azzal toldja meg, hogy a felíratra érkező miniszter, leirat tárgyalására annak idején rendkívüli közgyűlés összehívására hatalmaztassék fel a polgármester-helyettes.

A közgyűlés dr Hoványi Géza indítványát a Bordé Ferenc pótlásával fogadta el.

A Rulikovszky-uti házhelyek.

A tanács előterjeszti a Rulikovszky-uti házhelyekre vonatkozó felosztási tervezetet, azzal, hogy a telkeket árverés útján értékesítsék; két telket fentartanak a tanító-árvaház részére. A magántisztviselők kérelmét, hogy tisztviselőtelep részére 40.000 koronáért adja át az egész területet a város, elutasítani javasolja a tanács, mert ez csak magánérdeket szolgál. A telek felosztásra vonatkozó részt a szeptemberi gyűlésre tűzzék ki.

Schwarz Izidor az ellen tiltakozik, hogy a tisztviselőtelep létesítése csak magánérdek volna. A felosztási tervezetet kifogásolja.

Weisz Lajos indítványozza, hogy a telekeladásoknál kössék ki, miszerint 2 év alatt köteles a vevő a telket beépíteni.

Dr Kurländer Ede elég nagyra találja a

várost, s új utcák és házhelyek létesítésére nincsen szükség. A város belterületén keli a régi kis házak helyett moderneket építeni. Indítványozza, hogy az egész kérdést vegyék le a napirendről.

Komlóssy József kifejti, hogy a kérdéses területek házhelyekül leendő felosztására a törvényhatóság utasította a tanácsot. Különböző most úgy sem határozhatnak érdemlegesen, hanem ki kell tűzni a jövő hónapra.

Dr Hoványi Géza nem tartja közömbösnek, hogy mibe kerülnek az új utcák, csatornázás stb. Ezt is mutassa ki a tanács a jövő hónapra.

A közgyűlés azzal tüzte ki a kérdést a jövő havi közgyűlésre, hogy az árverési felteteleket és az utcarendezés költségvetését is mutassa be a tanács.

A Pece szabályozása.

Löwenstein Zsigmond és társai indítványa felett a Pece szabályozás belső szakaszának mielőbbi rendezését illetően, a tanács napirendre térést indítványoz.

Löwenstein Zsigmond fejtegeti, hogy egy kis jóakarattal pár hét alatt rendbe lehetne hozni a dolgot. Indítványozza, hogy a tanács utasítsa, miszerint 4 hét alatt a tárgyalásokat fejezzék be s terjesszék fel jóváhagyásra a miniszterhez.

Köszeghy József főmérnök felvilágosításokkal szolgál, hogy mi késlelteti a munkálatok gyors foganatosítását.

A tanács javaslatát elfogadták.

*

A hirdetési táblák és oszlopok felállítása tárgyában megtartott árlejtés eredménytelen lévén, a közgyűlés megbizta a tanácsot, hogy szabad egyezkedéssel igyekezzenek vállalkozót találni.

Egész sereg köztérvelési kisajánítási ügyet in érték el ezután.

Diószegi Gábor nagyváradi illetőségű vak gyermeknek ipari kiképzetésére 3 évre évi 300 koronát szavaztak meg.

Az eszések folytán megrongálódott hegyi

utak helyreállítása céljából 1000 korona póthitelt engedélyezett a közgyűlés.

Öt óra után befejezték a kintzött ügyek tárgyalását s áttértek az interpellációkra.

Interpellációk.

Balogh Döme a vágóhídi anomáliák megszüntetését kéri. — Majd a Rimanóczy és Bottó-féle hagyatékok atvele tárgyában interpellál s a főziskola felállítását sürgeti. Miért nem intézkedett a polgármester a végrendelet végrehajtásáról.

Weisz Lajos a köztisztaság ügyében szólal fel. Este 8 órakor indulnak el az utcákat seperi s nem lehet az utcán tartózkodni s az ablakokat kinyitni. Locsolás nélkül ne seperi-jenek. Állítottak fel kutakat locsolás céljaira. Nem lehet tűzni ezeket az állapotokat. Ki ennek az oka? Hajlandó-e a polgármester gyorsan intézkedni, hogy vagy csak locsolás után seperi-jenek, vagy szüntessék be a seprést.

Bordé Ferenc megvizsgálja a dolgokat s a jövő havi közgyűlésen jelentést tesz.

Ezzel a közgyűlést berekesztette az elnök.

Orosz-zsidó bankrablók.

Országos felháborodást keltett az a vakmerő rablógyikosság, a melyet Fiumében tegnapelőtt elkövettek. Az Oroszországból kiltított, hozzánk beözönlő elem három tagja az eset hőse s még az az érdekes benne, hogy az egyik haramia a bécsi orosz-zsidó segítő-egyesület, meleg hangu ajánlólevéllel utazott. Kiváncslak vagyunk, ez a jeles segítőegyesület tovább is fogja-e még ajánló leveleivel küldözgetni pártfogoltjait a magyar bankok meglátogatására?

A reggeli lapok pedig közlik, hogy a rendőrség kinyomozta a fiúmei bankrablók budapesti lakását és a rablók egyik cinkos-társát letartóztatta.

A lapok közlései nem mindenben ponto-

elrohantam nagy lihegve — a biztonság kedvéért — feleségemhez.

— Asszony! asszony! Hűségem feleség! Szedjük össze a sátorfát és menjünk, menjünk! mert itt még a fa is ellenség.

* * *

Pár nap múlva — mind a girhes ajszpaner 6-od* magunkkal keresztény híveket nem szállit, fogatot várva — kirándultunk a plüsdíványra (a hegy tetején levő széles szikla mohával bevont puha ágya.)

Tűzet raktunk. Szalonát vittünk. Gombát kerestünk. Lobogott a rözse lángja s reves bükkfa vizes tája keservesen sirt utánna. Valamennyi nyársat csinált s felhúztuk rá gombát és szalonát; körül ültük, mint nomádok, gyönyörködve a látásban, a nap aranyat hintett szépen. Vijdjogott a havasi sas, fent keringve a hol magas. Messze tőlünk szep Alföldre, oda láttunk a szélere: Királyházán alul s felül a kanyargó Tisza képe kacsingatott ezüst fényben. Kékbe uszó hegyek arrább Mármarosí bércek ormát beboríták, eltakarták. Minden olyan kedves, pompa és a lég is kristály tiszta. Itt élni jó. Itt az élet, Istenem mi más-képen fest! Égett a tűz, sült a gomba, csepegett rá a szalonna. Visongtung és nevetgél-tünk, elmerengve tűzbe, tájba. — Hahaha,

felkacagtunk, mert Havasi Ilonkának lenkék szeme tűz sugára, oda tévedt Hegyballogó, jogszigorló piciny barna bajuszára s szalonnája beesett a tűzparázsba.

— Szerelmes! Szerelmes! — a füle is piros! mondtuk mindannyian. Csak ne szabadkozzék: »hogy nem akarattal«. Tudjuk mi az ilyen félet. Történt ilyen máskor is még a fauban, mezőn és a városon.

Nos aztán csevegtünk. P. o. Bukovainé elmesélt, hogy május hó 27-én Amerikából haza jövet az Azori-szigeteken hajótörést szenvedett. Vagyona oda veszett, — lelke összetört. Gyógyulni jött. A méhkirályné természetű, szurok haju, tengerzöld szemű K.-né ifjan is fogai hűtlenségéről panaszkodott.

Öv Havasi századosné pedig a szoknyát viselő, vizitkaba járó exfördőkapitányné ellen szólt, hogy a közös lakásukból fura megjegyzéseivel kiszólja; megyen. Mindenkinék volt valami mondanivalója. — Én csak egyet szól-tam: »hogy keserű a gomba.«

Jól telt. Egyszer alkonyati tájon nagy zaj verődik fel hozzánk. Mi ez? De különös láрма, a völgynek mélyén csendesül és emelkedik. Lenézünk. Hát fogatok és ojszpanerek tügetve érkeznek s nyomukban nagy néptömeg batyúval, puájával, meghosszított nagy léptekben, mintegy 300-an a fürdőnek evez.

Tudom!

— Megmondta az bükfa, — a szigeti rabbi, Fáraó seregel Itt van! . . . Ők megérkeztek! Nesze neked fürdő! Eddig volt valahogy; ezután lesz sehogy. De hol fog lakni? . . . Leszaladtunk. Hanem, hogy mi volt azon este, azt nem irom le. Nem is lehet . . .

Élég az hozzá, hogy még azon melegiben az egyik görög kath. papné is, a másikat is kilakoltatták a lakásából, mert a rabbinak három szoba kellett. Az az egy pár keresztény is, a ki volt, pakolt, szaladt. A nagyternai fürdő be lett véve. A vén bükkfa kitört, agyon csapta fiatal társait keservesen úgy, mint a keresztények egymást gázolják le. Mi poroszkáltunk le a taluba, míg a kocsit megérkezett, csupán egy vak varju tévedt a völgybe s elkezdett károgni.

»Kár, kár ezért a jó gyógyvizért, de nagyon kár.«

Én pedig mint író egyénileg megjegyzem, hogy a szigeti rabbi derék, finom ember, hanem azért, ha üdülni akar, csendesebb helyet is választhat magának, ahol tisztaság, kényelem s minden van. No meg a fürdő rendbe hozására 100.000 forint kellene, akkor, csakis akkor lenne fürdő. E miatt a tulajdonost sem lehet nagyon okolni.

Isten velünk!

Kiss Endre.

Fürdői közönség figyelmébe!

Utazókosarak, bőröndök, kalapkeferok, fürdői ajándéktárgyak, üveg- és porcellántárgyak, esernyő- és sátabotok, harisnyák, övek, női kiegészítők, nyakkendők, pénz-, szivar- és dohánytárcák, tájékpipák, gyermekjátékok állandóan alkalmi vételárért szerezhetők be.

FRISS ÉS TSA

KORONA ÉS FILLÉR BAZÁR

Nagyvárad Rákóczi-ut

Telefon 130.

sak, így a Budapesten elfogott Kriviczky Ábrahám még most is, csak őrizet alatt van, azonban valószínű, hogy a vizsgálatot tovább vezető Bartha Endre rendőrfogalmazó előzetes letartóztatásba helyezi.

Kriviczki 24 éves, velisi születésű, izraelita nőtlen, villanyszerelő, aki özvegye Kovács Gyulánénál, Dagály-utca 7. harmadik emelet 60 szám alatt lakott két és fél hónap óta albertben.

Kovácsné két héttel ezelőtt elutazott Budapestről sógorához nyaralni és a lakást Kriviczkire bízta. Kriviczkivel ebben a lakásban lakott Spektor Mihály, Kisinyevszky Salamon és Orlow Péter. Ezek közül, bár a rendőri nyomozás eddig ennek ellenkezőjét állítja, Kisinyevszky legkésőbb jött Budapestre és csatlakozott a társasághoz. Valószínű, hogy a bankrablásnak nem Orlow, akit a rendőrség tart annak, hanem Kisinyevszky az értelmi szerzője.

Egy szerelmeslevél.

Még a fiumei hivatalos távirat megérkezése előtt a központi rendőri, ügyeleten arra a hirre, hogy a fiumei bankrablók budapesti lakosok, Kern Géza rendőrfogalmazó megindította a nyomozást és megállapította, hogy a haramiák Dagály-utca 7. szám alatt laktak, a hová Sarkady detektív vezetése alatt egy detektívcsoporthoz küldtek ki.

A detektívek a lakást zárva találták, a házmester Kriviczkit foglalkozás nélküli egyéneknek mondta, tehát lesbe álltak és várták az orosz hazaérkezését.

Közben jött Spektor címére egy levél, a melyet a detektívek átvettek a levélhordótól, ezt a levelet, mely Rostock-tól jött, mint később megállapították, Spektor kedvese, Gisi-sejva Alexandrovna Sasa írta. Nincsen benne egyéb szerelmi ömlengésnél és kifejezésnél annak a vágyának, hogy Spektor minél előbb hazajöjjön.

Kriviczki, valamivel tíz óra előtt jött haza, Sarkady lefűlte, a lakáskulcsot elvette tőle és házkutatást tartott. Néhány orosznyelvű levelet találtak és két fényképet. Éppen a két szökésben levő bankrabló arcképét, Spektor arcképe Tarnopolban, Orolowé pedig Lwowban készült.

A talált képeket és Kriviczkit, aki nagyon egykedvűen fogadta a dolgokat, behozták a főkapitányságra.

Kriviczky vallomása.

Kriviczki kezdetben semmiről sem akart tudni, senkit sem akart ismerni: később azonban elmondotta, milyen viszony volt közte és a bankrablók között és hogy hogyan keletkezett az.

A vallomási jegyzőkönyvből a következő részleteket ismertetjük:

Spektor Mihályval 5 évvel ezelőtt ismerkedett meg a Don melletti Rostockban (Kaukázus). Spektor itten cipőáros volt és jól ment a dolga. De megugrta a dolgot és kedvesét visszahagyva, Lembergbe utazott. Hivta több levélben őt is oda, de ő nem ment.

1907. telén Spektortól már Budapestről kapott levelet, azt írta, hajógyárban dolgozik, ott még másoknak is jut munka. Ő akkor munka nélkül volt. Budapestre jött, az újpesti hajógyárnál talált munkát és ugyancsak Újpesten, az Arilla-utcában laktak. Ott jött hozzájuk Kisinyevszky Salamon. (Ez a része a vallomásnak nem felel meg a valóságnak, mert Kisinyevszky sokkal később jött Budapestre.)

Később a juttatógyárban dolgoztak együtt és 1907-ben három-négy hétig Fiumében voltak, ahol Susakban laktak és napszámások voltak.

Innen ismét visszajöttek Budapestre, ahol a Schlicht-gyárban találtak alkalmazást.

Mikor ez megszűnt, Szimanowiba, Galiciába mentek, itt ismerkedtek meg Orlow Péterrel, aki azután velük jött vissza Budapestre.

1908. év végén huzamosabban voltak Fiumében, egy Gekl nevű szerelőnél a vasuti állomás mellett dolgoztak. Visszajöttek és itten az Izabella-utca 13. szám alatti Hirschl és Társai villanyszerelő cégénél kaptak munkát.

Ezt a munkát július 31-én elveszítették és augusztus elsején hárman, Kriviczki kivételével Bécsbe menekültek.

A rendőrség ennek alapján nem tartja lehetetlennek, hogy a bécsi postarablást az oroszok követték el.

Kisinyevszky azonban nem dolgozott — Hirschnél, ő Kis-Tarcján volt és innen jött Budapestre, hogy Orlow és Spektor társaságában Bécsbe menjen.

Hogy minek mentek Bécsbe, vagy hogy miért maradt Kriviczki Budapesten, arról felvilágosítást nem adott.

Személyleírás.

A rendőrség megállapította a szökésben levő bankrabló személyleírását. — Ez a következő:

Spektor Mihály 30—31 éves, nőtlen, villanyszerelő, 168/90 cm. magas, arca sovány, keskeny, sárgás, haja sötétbarna, göndör, dus, homloka magas, izezett, szemei barnák, orra hajlott, bajusza barna, rövidre nyírott.

Orlow Péter 22—23 éves, 168—170 cm. magas, kerek, halványarcu, haja fekete, homloka magas, szeme fekete, orra kampós, sásorr, ajka vastag, érzéki, bajusza nincs.

A rendőrség az összes nyomozási adatokat és az arcképeket megküldötte valamennyi határrendőrségnek.

Diószegi ember kivégzése Amerikában.

Alig múlt el egy hónapja, hogy megemlékeztünk arról, hogy Amerikában gyikosság büntette miatt kivégeztek egy biharmegyei embert. Most ismét értesülünk, hogy Amerikában újra magyar embert végeztek ki. Egy diószegi kivándorló került a hóhérok kezébe, ki valami csekélység miatt meggyilkolta egyik munkás társát.

Részletes tudósításunk a következő:

Boldis Mihály amerikai munkás valami apró csekélység miatt összeszólkkozott Szabó István biharmegyei kivándorlóval. Szabó István hirtelen haragjában kést rántott s leszurta társát. Az ügy az amerikai törvényszék elé került, hol Lalverele ügyész halálos ítéletet kért a gyilkos tejére. Kinyilatkoztatta azonban, hogy mindent el fog követni a kegyelem kieszközlésére. A törvényszék eltagadta az ügyész által proponált ítéletet s pálcát tört Szabó István fejé felett.

Novicstownban, az ottani fogházban várt Szabó István a kegyelem megérkezésére. — Társai és barátai mindent elkövettek, hogy a kegyelem megadassék, Lalverele ügyész szintén tett lépéseket a Harrisburgi főügyésznél a kegyelem megadása érdekében, azonban mindez nem hozott eredményt.

A halálos ítélet megerősítve érkezett vissza. Norristownban, a fogház hátsó folyosóján egy a falba erősített csigán történt a kivégzés. Utolsó utjára elkísérte Kuthy Zoltán ref. esperes és Csekés Béla newyorki ref. lelkész s az a zsuri is, mely annak idején a halálos ítéletet hozta. A siralom házában meglátogatta a halálra ítéltet Winter alkonzul s Kiss János Biharmegyei kivándorló, az elítélt sógora.

Nyugodtan, minden félelem nélkül állott a

bitó alá s az egyik sheriff kérdésére, hogy van-e valami mondani valója, nyugodt hangon mondta:

— Igenis van! Nyugodtan, Istenbe vetett hittel megyek a halálba. Ő benne bízom az utolsó percig, aki tudja az igazságot és hiszem, hogy az ő mindenhatósága megbocsájt nekem.

Ezután Szabó István sorra kezett fogott a sheriffekkel s a lelkészeket megcsókolta, torró bucsut vetett tőlük s a hóhérok elé lépett. A kivégzés mintegy 20 percig történt.

Az amerikai magyarság különös részvételen részesítette a boldogtalan embert. Saját költségükön temették el a pottstowni temetőben. A temetésen óriási közönség volt jelen s a magyarság koszorút helyezt a megtévedt s ezért megbűnhődött honfitársuk sírhalmára.

Koporsója feltt Csekés Béla phönixvillei ref. magyar lelkész mondott beszédet.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

* **Szabadság a kir. ügyészségnél.** A kir. ügyészség vezetője Baróthy Pál, ezenkívül Kármán Elemér és Szolnok Jenő tegnap, csütörtökön kezdték meg szabadságidejüket. Dr. Thury Endre és Vattay József kir. ügyészek pedig csütörtökön fejezték be szabadságukat. Az ügyészség vezetését ideiglenesen Lázár Márton vette át.

* **Lindenmayer Károly halála** Istenben boldogult Lindenmayer Károly tb. kanonok, tenkei plébános halála az egész egyházmegyében mély részvétet keltett, s különösen hívei fájdalommal állják körül áldott szívű lelkipásztornak ravatalát. A temetés ma, augusztus 13-án reggel 9 órakor lesz Tenkén. A gyászszertartást Spett Gyula kanonok végzi. A család a következő gyászjelentést adta ki:

Alulírottak az összes rokonság nevében is fájdalomtelt szívvel tudatják, hogy szerett nagybátyjuk Lindenmayer Károly nagyváradi 1. sz. u. b. kanonok és plébános f. évi augusztus hó 11-én d. u. fél 4 órakor, életének 73-ik, papságának 46 ik évében rövid szenvedés után az Urban csendesesen elhunyt. A megboldogult földi maradványai f. hó 13-án reggel 9 órakor a plébánia épületében végbemenő beszterelés és a plébániatemplomban tartandó engesztelő szent mise áldozat bemutatása után fognak a róm. kath. temetőben örök nyugalomra helyezni. Mely végtisztességtételre az elhunyt barátai, s ismerősei tisztelettel meghívotnak. Tenke, 1909. augusztus 11-én. Az örök világosság fényeskedjék neki! Özv. Kovács Béláné sz. Lindenmayer Emma és gyermekei Neumayer Istvánné sz. Czipauer Erzsébet férje és gyermeke. Sebestyén Istvánné sz. Czipauer Teréz férje és gyermekei.

* **Dolgoznak a vasuti tolvajok.** Weinberger János aradi lakos, kereskedő tegnap délben az itteni vasuti állomáson, midőn a Kolozsvár felől jövő vonat egyik másodosztályu kupéjából kiszállott, két intelligens külsejű egyén kiszállás közben őt közrefogta és kabátja belső zsebéből az egyik 350 koronát és egyéb apró irását tartalmazó tekete börtárcáját kilopta. A tettesek egyike 30 év körüli, közép magas, szőke haju, kis vereses bajszú; a másik pedig 30 év körüli, közép

magas, fekete haju és kicsi fekete bajszu egyén volt és mindketten szürkésbarna ruhát viseltek. Miután a tettesek minden valószínűség szerint Budapestre utaztak a rendőrség a budapesti államrendőrséget táviratilag értesítette.

* **Betörő katonaszökevények.** Glück Károly aradi lakos lakását, szerdán este 6 órától tegnap reggeli 6 óráig terjedő időközben ismeretlen egvének átkulcsos felnyitották. Mivel Glück Károly Aradról bizonytalan időre eltávozott, az ellopott tárgyak mennyisége és értéke megállapítható nem volt. Miután a tettesek egy katonainget és egy katonai alsó nadrágot hagytak hátra a helyszínen, amelyekben a 37. gy. ezred raktárjának jelzése látható s miután a tettesek egyikéről között személyleírás ráillik az elmúlt napokban innen megszökött Gottesmann Gyula katonaszökevényre, nagyon valószínű, hogy ezen átkulcsos lopást Gottesmann Gyula és Padlóc Gyula nagyváradi katonaszökevények s lopás miatt többszörösen büntetett egvének követék el. Az aradi rendőrség távirati mekeresése folytán ilyen értelemben lett értesítve az itteni rendőrség által.

* **Ki nyert a villamosjeggyel.** A Nagyváradi Városi Vasut üzemeltetése az uton értesíti a t. közönséget, hogy a. évi július hóra vonatkozó menetjegy sorsolást aug. 5-én a kir. közjegyző közbejöttével megtartotta, mely sorsolás alkalmával a július 28-án utazásra felhasznált 10 filléres (kedvezményes) 21637 számú menetjegy lett kihuzva. Ennél fogva felhivatik ezen jegy tulajdonosa, hogy a nyereségre jogosult 21637. számú 10 filléres (kedvezményes) tömbjegyek pénztáruknál leendő beszolgáltatása ellenében az 50 korona jutalmat a hivatalos órák alatt felveheti. A Nagyváradi Városi Vasut üzemeltetése.

* **Elütötte a kocsi.** Deutsch Dávid kenyeres kocsi, tegnap délután 1 óra tájban a Teleky-utcán kocsijával gyors vágatással hajtott végig. Az utca egyik oldaláról a másikra igyekezett át Pap Mártonné 70 éves biharpüspöki lakosnő. Körülbelül az ut közepén lehetett, mikor odaért a kenyeres kocsi a vágató lóval. Az öreg asszony, egyrészt mert későn vette észre, másrészt, mert megijedt, nem tudott idejében kitérni a kocsi elől, úgy, hogy az elütötte. Azonnal a mentőkért telefonáltak. Pár perc múlva nagy csilingeléssel megjötték a mentők, akik a sok kíváncsi alaktól körülállt elgázolt asszonyt beszállították a kórházba. A vigyázatlan kocsi ellen a rendőrség megindította az eljárást.

* **Behalt sérülésébe.** Megirtuk még keddi számunkban, hogy Széplaki József nagy-szalontai lakos apósát Szabó Jánost a szérűn, az ideai termés osztásánál támadt civódás közben, baltával tarkón vágta. Mint tudósítónk jelenti Szabó János oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy tegnap éjjel meghalt. A csendőrség a vérengző vőt átadta a kir. ügyészségnek.

* **Az osztályorsjáték huzása.** Az osztályorsjáték tegnapi huzásán a következő nagyobb nyeresmények lettek kihuzva:

90.000 koronát nyert: 58735
2000 koronát nyertek: 8599 80901.
1000 koronát nyertek: 6091 18576 40321.
500 koronát nyertek: 6623 8896 17175
17999 23476 25832 27527 30077 47222 50054
58255 60770 64795 71370 73813 76381 81043
81514 92082 95860.

x **Az Európa-szállodában** minden délután 4 órától zene, melyet Ponta Kálmán jó szólista kitűnő zenekara szolgáltat. Ugyanott elsőrangú mozgófénykép előadás van minden este, belépődj nélkül. A mai műsor a következő: Költőn fel 7 órakor (bohózat). A kalandornő (megható). Hackenshmidt birkózása (sport). A herceg mint udvari bolond (komika). Romeó és Julia (500 mtr. dráma). Az anyós képe (komikus).

Működik a vereskakas.

Elégett termések.

Alig lehetne megmondani hányadik esetről emlékezünk meg, a cséplési munkálatok folyamata alatt, hol itt, hol ott a mezőben gondatlanság következtében tűz támadt a cséplésnél s az összehordott gabona egészben, vagy részben elhamvadt.

A kár, mely ilyenkor támad, a tulajdonosra végre igen nagy, mert hiszen egész esztendei verejtékének gyümölcse, egy hosszú évre való betevő falatja semmisült meg, mit pótolni, soha s nélkülözni pedig igen nehezen képes. S mindez azért van, mert vagy maga a gazda, vagy munkásai nem elég óvatosak a pusztító-elemmel szemben.

Az idén előfordult cséplési tüzesetek 85 percentjét gondatlanság okozta. Most ismét 2 ily esetről értesít Érmihályfalvai tudósítónk:

Éradony községben szerdán délután Lőrincz Mózes bérlő telkén javában folyt a cséplési munka. Hatalmas asztagok vártak lebontásra s teljes erővel zakatolt a gőzgép, mikor hirtelen tüzi lárma hangzott fel a tarlón. Egy asztag égni kezdett. A munkások rögtön oltani kezdtek a mind jobban elharapódzó tüzet, azonban ez vízhiányában nagyon nehezen ment. Több asztag teljesen lángba borult s hamuvá égett. A faluból elősiető lakosság segítségével este felé aztán lefogták és lokalizálták a pusztító elemet. A kár azonban így is meghaladja az 1500 koronát.

Hogy mi okozta a tüzet, eddig biztosan megállapítani nem sikerült, hanem valószínű, hogy gondatlanság folytán.

Hasonló, de az előbbinél sokkal nagyobb mérvű tüzeset történt ugyancsak szerdán Érmihályfalva határában a gencsi tagon.

Alig pár napja, hogy Karave János érmihályfalvai gazda csépléstni kezdte az idén termett gabonáját.

Szerdán délben, ép mikor abban akarták hagyni egy rövid időre a munkát, kigyulladt a cséplőgépre helyezett gabona s a tűz pár pillanat alatt szétfutott a felállított asztagokon és kazalokon. Mivel elég erősen fújt a szél, alig lehetett csak gondolni az oltásra.

A buzgó munkások ennek dacára mindent megtettek, hogy elfojtsák a tüzet, de ez a legnagyobb erőmegfeszítés dacára sem sikerült.

Elhamvadt Kazare János gazdának egész ideai termése, porrá égett a cséplőgép taalkotmánya, sőt magában a gőzgépben is károkat okozott a tűz. A kár, mint azt már megállapították, 17000 korona. A megejtett vizsgálat során kiderült, hogy a tüzet a gépből kipattant szikra, mely a cséplőgépre rakott gabonára hullott, okozta.

Felelősségre azonban senki sem vonható, s így a tönkre ment gazdának egy fillere sem térül meg, mert biztosítva sem volt elégett gabonája.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Dolovai nábob leánya. (Kardos Andor fellépte.)

Szombat: Takarodó. (Kardos Andor fellépte.)

Hivatalnok urak. Tegnap lépett fel először Kardos Andor Róth bácsi szerepében. Alakításán meglátszott a gondos készülés; a csekély számú közönség úgy a vendéget, mint a helyi szereplőket többször kitapsolta. Az előadás egyébként sem jobb, sem rosszabb nem volt a Hivatalnok urak eddigi előadásainál.

Messina romjai. Impozás méretekben teljes élethűséggel és realizmussal tárul vasárnap a nagyváradi publikum elé Messina pusztulásának képe. Az aréna nagy látványos ujdonsága élénk varázsolja azt a mérhetlen pusztulást, amely tavaly a legvirágzóbb olasz várost temette romok alá. A földrengés ezertéle irtózatossá jelenségei, mechanikus elemek háborgása, a szebbnél-szebb paloták rombadőlése s százezer ember szörnyű, kikerülhetetlen halála mind színes eleven képben vonul fel a nyári szinkör publikuma elé. Az érdekes ujdonságot természetesen nagy érdeklődés előzi meg.

Tatárjárás. Vasárnap délután a Tatárjárás adják, ezt a diadalmas magyar operettet, melyhez hasonló nagy sikert alig ért el még nálunk énekes szindarab.

Kardos Andor fellépte. Kardos Andor ma este a Dolovai nábob leányának híres szerepét, Tarján Gidát, holnap a Takarodó Lauffen hadnagyát játssza.

SPORT.

☉ **Céllövészet a Sport-téren.** A nagyváradi Polgári lövő dében a f. évi június 13., 20., 27., valamint július 4., 11., 18. és augusztus 8. napokon megtartott céllövészetben összesen 2120 golyó lett kiöve, melyből a céltábla találasokat leszámítva, kört talált 1510 löveg, 9047 köregységgel, 337 tarack 133 mély lövés és 3 szeglvéssel. Szeget lőttek: dr Vas Ödön 18 es fél fok, Mezey Mihály 54 fok mély lövéssel. 12-ös körbe lőttek: Vomácska József 10 szer, Knauer Károly 10, Bugler Gyula 10, Mezey Mihály 8, Vas László 7, dr Vas Ödön 4 szer 11-es körbe lőttek: Mezey Mihály 23, Knauer Károly 22, Vomácska József 12, Bugler Gyula 11, Török László 8, dr Vas Ödön 8, Hermann Lajos 1. Tarackot lőttek: Knauer Károly 78, Mezey Mihály 75, Vomácska József 56, Bugler Gyula 50, dr Vas Ödön 39, Török László 35, Hermann Lajos 4-szer. Díjakat nyertek: Mely lövésekre arany díjat: dr Vas Ödön, ezüst díjakat: Vomácska József és Mezey Mihály. Kör lövésekre arany díjat: Bugler Gyula, ezüst díjakat Vomácska József és Mezey Mihály.

KÖZGAZDASÁG.

= **Nemzetközi motoros talajmivelő gépverseney Mezőhegyesen.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földmivelésügyi miniszterium anyagi támogatásával folyó hónapban nemzetközi motoros szántógépverseneyt rendez Mezőhegyesen a kir. magyar ménesbirtok területén. A versenyre nyolc gépgyár jelentette be gépeit. A verseney, már 9-én meg-

kezdődött 22-ig tart. A nyilvános bemutatások augusztus 20, 21 és 22-én tartatnak meg az érdeklődő gazdák előtt. Miután a napokon Mezőhegyesen legfeljebb 50-60 vendég elszállásolása lehetséges, a versenyen megjelenő túlnyomó része a közeli Aradon, Makóú és Szegeden fog elszállásoltatni, honnan naponta több gyorsmotor közlekedik Mezőhegyesre. A lakás iránti szükséglet augusztus 15-ig a rendezőbizottságnál (Mezőhegyes) jelentendő be.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonátőzsde határidői.

Budapest, augusztus 12

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.47
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri maj. 1909	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.—
Osztrák magyar államvasuti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák-m. államvasuti részv.	697.50
Közúti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értékdőzsde	1909. aug. 12.
Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Osztrák járadék papirban	186.—
Osztrák járadék ezüstben	145.—
Osztrák járadék aranyban	97.25
Osztrák korona járadék	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	730.—
Magyar hitelrészvény	748.—
London vista	631.50
Páris vista	689.50
20 frankos (Napoleon)der	19.02
Német birodalmi márka	117.56
20 márkás arany	23.51
Magyar nyereség sorsjegy kölesön	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	90.40

TÁVIRATOK.

Szterényi a legényegylet jubileumán.

Budapest, augusztus 12. Szterényi József államtitkár augusztus 15. Károlycsára utazik, hogy a katolikus legényegylet 22 éves jubileumán részt vegyen s ez alkalomból rendezendő iparkiallitást megnyissa.

Népgyűlés az önálló bankért.

Szeged, augusztus 12. Augusztus hó 22-én délelőtt Szegeden impozáns nagy népgyűlés lesz az önálló bank

mellett, amelyet Becsey Károly képviselő készít elő. A népgyűlésen az alföldi függetlenségi part minden kerülete képviselve lesz, és 14 országgyűlési képviselő vesz benne részt.

Gyilkos hőség.

Budapest, aug. 12. (S. t.) Párisban óriási a hőség. Ma 15 ember halt meg és 30 megőrült az iszonyu forróságtól. Londonban is hasonló hőség uralkodik. Á nyekben 38-40 fok Celsius a mérőszám.

György ismét trónörökös lesz.

Belgrád, augusztus 12. Péter király tekintettel arra, hogy a hadseregben nagy a rokonszenv György herceggel szemben, elhatározta, hogy augusztus 24-én, születése napján, György herceget királyi kéirattal újból trónörökössé proklamálja és Sándor herceg lemond a trónörökös címről. Ez az oka, hogy Sándor herceg oly hamar visszatért Belgrádba.

Hajók összeütközése.

Hamburg, augusztus 12. A Trepov nevű személyszállító gőzös, amelyen 65 az utas volt, összeütközött a Neptun hajóval. A Neptun gyorsan visszatért a kikötőbe s utasait partra szállította. Mivel az utolsó utas elávozott, pár perc múlva a hajó elsüllyedt.

A gyermek sahn.

Budapest, aug. 12. (S. t.) Teheránból jelentik, hogy a fiatal szahingyilkos akart jenni, mert a szahingyilkos választotta. A gyermek sahn lemondott s így valószínűleg mielőbb ismét új sahn kerül a perzsa trónra.

Német léghajó Oroszországban.

Budapest, augusztus 12. Boroszlóból azt jelentették, hogy egy német léghajó négy utassal átrepült az orosz határon s az orosz katonák sortűzet adtak a leghajóra, amelynek három utasát agyon lötték s a negyedik megsebesült. Ez a hír nem felel meg a valóságnak. Tény, hogy a léghajót felhagyatták, de mivel az utasok utleveleit megvizsgálták, szabadon eresztették őket.

A szegedi tőzsde felépítéséről.

Dr. VÖCKE GYULA.

Füredi menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Velece >	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 48
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Velece >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velece >	8 10	10 10	2 30	5 10	7 02	9 37
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 13
Fontó >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 20
V.-Velece >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 37
Nagyvárad érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 47

NYILTTÉR.

A „Nagyvárad Sörfőzde“ Sörészarnoka.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget értesíteni, hogy külföldi példa szerint

à la couvert étkezést
rendezek be a mai naptól fogva.

1 ebéd 1 K. 10 f.

étlap szerint **3 tal ételből**; leves, főzelék és sültből álló. Ugyiszintén

1 vacsora 70 f.,

melyek jóságra és finomságra egyik leg-hirnevesebb konyha által sem lesznek felülmulva.

Versenyzek a leghirnevesebb és lefinomabb fővárosi konyhakkal.

Nagyvárad sör gyári kimérésben.

Legfinomabb nagyvárad és érmelléki borok.

Számos látogatást kér kiváló tisztelettel

Popovits Sándor,

üzletvezető.

Szülők figyelmébe!

Chrisztoné Dús Ilona

tulajdonát képező hatóságilag engedélyezett **háztartási iskolában** (Rákóczi ut 15.) folyó hó 15-étől az ugyancsak hat. eng.

kézimunka tanfolyam is

megnyitott, szakavatott, okleveles tanítónők vezetése mellett, **melyre növendékek felvétetnek.** A tandíj igen mérsékelt. El-sajátíthatók az összes

női kézimunkák

valamint felsőruha és fehérnemű

szabás és varrás.

Növendékek felvétetnek a

főző-tanfolyamra

is a szünidőre, kik csekély havi tandíj mellett a legfinomabb sütemények, cukorkák, sülték, pástétomok, krémek, gyümölcs befőzések készítését is kényelmesen elsajátíthatják.

Vidéki növendékek

bentlakásra elfogadtnak. Az intézetben igazi családi felügyelet és gondozásban részesülnek.

Felvilágosítást nyújt

az igazgatónő.

Nagyvárad, Rákóczi-ut 15. sz.

Kecskeméthy István

terme, sörcsarnoka, kavéháza, legszebb kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű tisztán kezelt hegyi borok

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák étlap szerint, vagy megállapított árak mellett elfogadtatnak.

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak mellett

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szives figyelmét felhívni, hogy vendég szobáimat újonnan berendeztem és tisztántartására különös gondot fordítok. Ugyiszintén a szállóhely olcsó ár mellett szives rendelkezésre áll.

Hol szórakozunk esténként? csak is a NEMZETI SZALLODA küvös és kellemes kerthelyiségében hol minden este mozgófénykép előadások tartatnak cigány zene mellett Minden második nap teljesen új műsor.

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlelője.

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi francia rózsa a legszebb színekben, valamint präparált pálmák, dísznövények és menyasszonyi koszorúk mélyen leszállított árban kaphatók **Kapucinus-utca 5. sz. alatt.** Régi virágok festését és frissítését jutányos áron eszközli: **REICH**
:: **IRMA**, művirágkészítő. ::

A legmegbízhatóbb arcápolószer a szeplő és májfolt ellenes

Lilium-Krém

szappan és puder.

Ára 1—1 korona. Ára 1—1 korona

Kapható:

„Arany-Sas” gyógyszerárban

Nagyváradon, Szent László-tér.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.

Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

EUROPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: **Fülöp István.**

Szigorúan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kerüje a negy. tévében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. *Kizárólag saját szüretelésű borok* Frissen csapolt kőbányai sör. Esténként cigány zene. Kifogástalan magyar konyha. Polgári árak.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség becses tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és

:: fényképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy választékát raktáron tartom és azokat jóállás mellett pontosan javítom. Főtörekvésem, hogy a mélyen tisztelt közönség bizalmát kiérdemeljem, miért is becses partfogást kérve vagyok mély tisztelettel

PETRI ÁRPÁD

órásmester, látszerész és műszerész. «KODAK» gépek és filmek kizárólagos raktára Nagyvárad és Bihar-megye részére.

«**MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET**»

NAGYVÁRAD.

Fekete Sas Palota, a «Magyar Bank» helyiségében.

1909. július 1-én nyílik meg a harmadik évtársulat, mely három évig tart. A belépő tag hetenkint 20 fillért fizet be egy üzletrész után.

Az első és második évtársulatban 12.000 üzletrész van jegyezve.

A három év eltelte után a tag a befizetett tőkét és a részes nyereményrészt készpénzben megkapja.

A szövetkezet tagjai kezes nélkül kapnak kölcsönt.

Befizetett összegük négyötöd részét bármikor kivehetik.

Uj üveges üzlet.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy Nagyváradon Hant Frigyes cégnél **11 évi praksisom után** épület-üvegezési és képeretkezési üzletemet **Olaszi, Szt. János-u 2.** Grám-házban

megnyitottam.

Fő törekvésem, hogy a n. é. közönséget tisztelettel munkámmal és szolid kiszolgálással megnyerjem. — Épület-üvegezést és képeretkezést a legnagyobb pontossággal teljesítem, üvegporcelán, konyha edényeket jutányos árban szolgállok. A n. é. közönség partfogását kérve mély tisztelettel:

Dobó (Dluhopolszky) Alajos.

Csak a hölgyeket érdekli,

hogy hosszú éveken külföldön voltam és tanulmányutam befejezte után

Nagyváradon,

Arany János-utca 2. szám

alatt női ruhaszalont nyitottam.

Készítek modern princess-ruhákat, angol kosztümöket, izléses toaletteket, stb. stb.

Kitünő kifogástalan szabás.

Rendkívül olcsó árak.

:: Egyetlen kísérlet meggyőz mindenkit. ::

A hölgyközönség partfogását kéri kiváló tisztelettel

Heller Jakab.

FORMNTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsít!

Szagtalanít!

Ára 80 fillér.

Kapható az «ARANYSAS» gyógyszerárban Nagyvárad, Szent László-tér.

Képes levelező-lapot

csak

Benkő

antiquariumában lehet igazán

nagy választékban kapni

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Bátorkodom a gyászoló közönség b. figyelmet felhívni
NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA 20. sz. házban

Lévai Márton ur vezetése alatt álló tör-
vénysz-kileg bejegyzett

S I R K Ö

RAKTÁRAMRA,

ahól dus választékban található carrarai márvány, gránit, syenit
és vörös márvány

S I R K Ö V E K eredeti gyári árban
:: árusítottak. ::

Kiváló tisztelettel **Reinold Oszkár** :: sirkőgyáros ::
Saubsdorf, Szilézia.

Házbontásból kikerülő anyagok

a

Moskovits cipőgyárban

eladók.

Értekezhetni e hó 24-ig a gyár irodában.

Hirdetések

felvételnek

a kiadóhivatalban.

MAGYAR BANK

Részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota

A L A P T Ő K E

1,000.000 korona

Elfogad betéteket,
Előleget ad értékpapírokra,
Elfogad letéteket őrzésre,
Leszámitol váltókat.

Törlesztéses (amortisatiós)
:jelzálogkölesönöket:
engedélyez házakra és vidéki birtokokra.

Flonta Mihály

építő vállalkozó

Telep és iroda **Pereces-utca 9.**

Elvállal: templom, iskola, kör-
jegyzőség és mindennemű magán-
épület tervezését és építését.
Cement gyártmányok állandóan
vannak raktáron, megrendelések el-
fogadtnak.

Állandó műsirkő raktár.

Költségvetéssel készséggel szolgál.

Lohr Mária

ezelőtti KRONFUSZ

csipke-, vegytisztító és kelme festő

Budapest, VII. Baross-utca 85. sz.

FIÓKOK:

VI., Eskü ut 6. (Klotild-palota.)

VI., Andrássy-ut 16.

VI., Teréz-körut 39.

V., Harmad-utca 4.

VIII., József-körut 2.

IX., Calvin-tér 9. sz.

**Vidéki megbízások gyorsan és
gondosan teljesíttetnek.**

**A Nagyváradai Hitelbank Részvény-
társaság**

Üzlet helyiségét

1909. május hó 5-én a **Szent László-
tér** és **Zöldfa-utca** sarkán levő **Deutsch
K. I.-féle** ház emeleti helyiségébe he-
lyezte át.

Bejárat a **Zöldfa-utcai** részen.

Lapárusítók

férfiak és nők napi 2—4 kor.
keresetre azonnal felvételnek.

Cim a kiadóban.

SZABÓ JÁNOS

uri divat szabó és egyenruha készítőnél
a legdivatosabb szövetek dus válasz-
tékban vannak főlhalmazva.

Modern szabás. Izléses munka.

Fő-utca, (Gerliczy-palota.)

Tanuló felvétetik.